

Skuteczna praca z dzieckiem

Wskazówki dla wychowawców kolonii, obozów i zielonych szkół

Trudne sytuacje. Nagradzanie, karanie.

I Jak pomóc dziecku w adaptacji na obozie.

Przyjazd na obóz, rozstanie z rodzicami, konieczność odnalezienia się w grupie nieznanym sobie dzieci, zamieszkanie i zasypianie w nowym miejscu, dostosowanie się do nowych zasad, regulaminu, wychowawców itd. powoduje w psychice dziecka silne emocje: podekscytowanie, niepewność, czy stało się nawet lękowe.

Dzieci często zachowują się w takiej sytuacji inaczej niż na co dzień [szczególnie przez pierwsze dni], dlatego to od nas zależy, jak szybko zaadaptują się w grupie, czy dobrze poczują się na obozie i będą chciały na nim zostać i dobrze wspominać wyjazd.

- **zakwaterowanie** to ważny moment. Dla wielu dzieci jest bardzo istotne, czy będą mieszkać z kolegami, koleżankami, z siostrami itd. Koniecznie bierzemy tu pod uwagę potrzeby rodziców. Tu po rozmieszczeniu dzieci w pokojach upewniamy się, czy są zadowolone, jeśli nie możemy jeszcze dokonać zmian. Nie działamy na siłę, pytamy dziecko o zdanie, wyjaśniamy motywy naszych decyzji. Jeśli zlekceważymy niezadowolone dziecko, będzie to rzutowało na jego samopoczucie i nasz współpracownik już od pierwszego dnia.

- **pierwsza doba** to trudny czas zarówno dla nas jak i dla dziecka. Staramy się jak najszybciej poznać imiona, temperament itd.

Powinamy bardzo **dużo uwagi** i czasu, nawet między zajęciami i mimo naszego zmęczenia. Czytamy bajki na dobranoc, pomagamy poradzić sobie z troskami za rodzicami itd. [rozmowa, odwrócenie uwagi]

Organizujemy **zajęcia integracyjne**, wesole zabawy dla całej grupy, które odsuwają nas od momentu rozstania z rodzicami. **Ograniczamy ilość telefonów** wykonywanych do rodziców np. wyznaczamy jak często dzwonić.

Najmłodszym i niesamodzielnym obozowiczom pomagamy w rozpakowaniu, zajęciach samoobsługowych, śniadaniu itp. Okazujemy dużo cierpliwości.

Zapoznajemy dokładnie z terenem, robimy **wizytówki** na drzwi, mówimy gdzie mieszkają wychowawcy, kierownik, lekarz.

Jesteśmy serdeczni, uśmiechnięci i zawsze blisko, **nie lekceważymy małych spraw małych ludzi**, nawet jeśli musimy tysiąc razy wysłuchać co dziecko lubi, a czego nie i poznać wszystkie jego misie!

Ze starszymi obozowiczami staramy się tak **poznać i zintegrować** grupę [również zabawy, zajęcia zespołowe]. Tutaj jednak działamy na zasadzie kontrolowanego partnerstwa. Najlepiej wspólnie ustalamy pewne zasady, mówimy co jest dla nas ważne, ale też pytamy o propozycje i oczekiwania grupy.

Zawieramy kontrakty. Wybieramy radę obozu, lidera grupy.

II Jak rozwijać konflikty w grupie. Trudne sytuacje.

- *Dziecko nie jest zadowolone z towarzystwa w pokoju, chce wracać do domu, czuje się samotnie, często dzwoni do rodziców i płacze do telefonu.
W pokoju obozowiczów często wybucha kłótnie.*

Mo liwe rozwi zania problemu:

- nie bagatelizujemy problemu, nie ignorujemy skarg dzieci, nie udajemy, że nic się nie dzieje

- musimy wyjaśnić, o co dokładnie chodzi dziecku, w czym tkwi problem, przede wszystkim spokojnie, na osobno ci rozmawiamy z niezadowolonym dzieckiem, później rozmawiamy z mieszkańcami pokoju, a potem ze wszystkimi razem i pełniemy rolę mediatora. Pomagamy dzieciom rozwiązać problem, wygaszamy emocje podsuwając gotowe rozwiązania, tłumaczymy motywy, którymi kierują się mieszkańcy pokoju itd.

Dzwonimy do rodzica, aby go uspokoił wyjaśnić jak sytuacja wygląda z naszej obserwacji. W ostateczności przenosimy dziecko do innego pokoju [za zgodą jego i współlokatorów].

- *Odbieramy telefon od rodzica, a dziecku ukradziono np. grzebień, pieniądze, telefon itp.*

Mo liwe rozwi zania problemu

Uspokajamy rodzica, zobowiązujemy się wyjaśnić sprawę jak najszybciej. Najczęściej dzieci gubi takie rzeczy w swoim pokoju, lub bezmyślnie zostawiają je na terenie budynku. Pomagamy więc dziecku szukać skradzionej rzeczy. Zarządzamy generalne porządkowanie, również dla współlokatorów, które nadzorujemy. Jeśli rzecz się nie znajdzie, a nie jest szczególnie cenna np. grzebień dziecko może dostać nową w nagrodę; jeśli chodzi o pieniądze przypominamy, że mają one być poinformowane o tym, że mogą być oddane wychowawcy w depozyt itp. Przypominamy pozostałym dzieciom o pilnowaniu swoich rzeczy i porządkach.

- *Dziecko/dzieci nie chcą posiłków, skarżą się, że jest źle jedzenie.*

Mo liwe rozwi zanie problemu:

Rozmawiamy i obserwujemy. Próbuje wyjaśnić, co jest powodem takiej sytuacji. Zwykle dzieci stwierdzają, że im nie smakuje, bo w domu jedzą coś innego. Wyjaśniamy dlaczego tak twierdzą? Jeśli nie mamy nic do zarzucenia kuchni i chodzi wyłącznie o zmiany w menu, kaemy dzieciom napisać [narysować] list swoich oczekiwań, spis ulubionych potraw, z którego wspólnie wybieracie co jest śród załatwienia, a co nie i dlaczego nie i dochodzimy do jakiegoś kompromisu. Prosimy kuchnię o wprowadzenie drobnych zmian, a gdy się pojawia pytamy dzieci, czy zauważają zmiany i czy jest już lepiej?

- *Kolonista/obozowicz odmawia udziału w zabawach, marudzi, siedzi obok, woli zostać w pokoju*

Mo liwe rozwi zanie problemu:

Rozmawiamy z dzieckiem. Próbuje dowiedzieć się, co jest powodem takiego zachowania. Jeśli dziecko uważa propozycje wychowawców za mało interesujące, prosimy, aby samo coś zaproponowało, wymyśliło, poprowadziło [starsi].

Próbuje się dowiedzieć, czy powodem unikania zabawy nie jest strach przed czymś, brak umiejętności np. gry w siatkówkę, kompleksy, niechęć do koleżanki itp. W takiej sytuacji wspieramy dziecko, obiecujemy pomoc w rozwiązaniu problemu np. po zajęciach nauczy zasady gry, po wiczy bez widzów itp.

Być może trzeba zaproponować grupie jeszcze inne zabawy.

- *šKsi niczka tatusia i skarb mamusiö - indywidualista, czy te zmanierowany, rozkapryszony mały egoista.*

Mo liwe rozwi zanie problemu:

Spójrz na dziecko tak, aby znale w nim równie pozytywne cechy, postaraj si zrozumie , co spowodowaó, e dziecko zachowuje si tak, a nie inaczej. Rozmawiaj z nim szczerze, spokojnie i z wycuciem pomó mu zrozumie czemu ty i otoczenie nie akceptujecie pewnych jego zachowa . Po wi wi cej czasu na zaj cia integracyjne, opieraj ce si na wspódziaaniu. Naucz, e bycie szespoömö bywa trudn sztuk , ale daje du o rado ci. Pomó dziecku zauwa y potrzeby innych. Chwal za zmian , b d próby pracy nad swoim zachowaniem.

- *šDziecko, które zostaó wysane na obóz wbrew swojej woli, robi wszystkim na zó , licz c , e zostanie odesane do domuö*

Mo liwe rozwi zanie problemu:

Sytuacja taka zdarza si bardzo rzadko. Je li jednak spotkamy si z takim przypadkiem, próbujemy zdoby sympati i zaufanie dziecka, du o z nim rozmawiamy, Staramy si pokaza mu dobre strony bycia na obozie, przekona , do zmiany zdania. Rozmawiamy tak e z rodzicami, próbujemy zweryfikowa to, co mówi dziecko, dowiedzie si jaka byam motywacja rodziców.

- *Brak higieny jednego z mieszka ców w pokoju.*

Mo liwe rozwi zanie problemu:

Rozwi zanie problemu znów rozpoczynamy od szczerzej rozmowy. Tómaczymy dlaczego taka sytuacja jest uci liwa dla innych, nalegamy na zmian takiego zachowania. Maóm dzieciom oferujemy swoj pomoc, mo emy te zrobi šDzie czy ciochaö, albo po prostu zaj cia, pogadank w której krok po kroku powiemy o myciu, segregowaniu rzeczy itp. W przypadku starszych obozowiczów spraw zaótwiamy rzeczowo, ale je li to mo liwe z humorem. Ja cz sto proponuj zaj cia - przygotowanie scenek (gramy, kabaretu) itp. Sprawdzamy, czy nasze dziaania odniosó skutek.

- *Na obozie wbrew zakazowi spotykamy si z paleniem papierosów, alkoholem, narkotykami .*

Mo liwe rozwi zanie problemu:

Rozwi zania problemu zale od sytuacji i wagi przewinienia. Na pewno jeste my w tej kwestii stanowczy i powoójemy si na regulamin. Przeprowadzamy rozmow , informujemy rodziców, wspólnie szukamy rozwi zania problemu. Zawieramy umowy, spisujemy kontrakt lub zobowizanie. Obozowicz opisuje swoje zachowanie w li cie do rodzica [co nie znaczy, e od razu wysyamy ten list]. Dbamy o bezpiecze stwo pozostaóch obozowiczów i dobry wizerunek firmy, w skrajnych sytuacjach wydalamy z obozu dyscyplinarnie.

III Jak przeprowadza rozmow wychowawcz .

To zale y od wieku uczestników oraz problemu jakiego rozmowa dotyczy.

- **Rozmowy indywidualne** ó dotycz tematów trudnych, cz sto wstydlivych np. moczenie nocne, cz sto musimy dziecku zaoferowa pomoc i zadba , by pozostał dzieci nie dowiedział si o problemie.
- Cz sto jest to po prostu rozmowa ostrzegawcza lub dyscyplinuj ca np. w pokoju kierownika.
- Nie powinni my si jednak zamyka z dzieckiem w pokoju ó szczególnie panowie wychowawcy, by nie by np. pos dzeni o molestowanie lub zn canie si nad dzieckiem.
- Mo na do rozmowy zaprosi kogo , kto b dzie wiadkiem.
- Sytuacje konfliktowe typu kłótnie mieszka ców pokoju dobrze wyja nia ze wszystkimi osobami z tego pokoju, doprowadzi do konfrontacji, wysłucha ka dej ze stron, podpowiedzie mo liwe rozwi zania problemu, kierowa tak dyskusj , by mediatorem.
- **Rozmowy na forum grupy** ó przeprowadzamy po to, by rozwi za problem dotycz cy wi kszej grupy dzieci np. nie dbanie o sprz t sportowy, hałas na stołwce itp., ale te pop prostu po to, by dowiedzie si jak dzieci czuja si na obozie, co im si podoba a co nie, czy maj jakie yczenia, pro by, uwagi, sugestieł
Takie rozmowy dobrze prowadzi przy ognisku, wieczkowisku, za pomoc chusty klauza itd. Bez presji, przymusu, w serdecznej atmosferze.

Prowadz c rozmow wychowawcza pami taj o kilku zasadach:

- nie atakuj tylko próbuj wyja ni
- nie obra aj dziecka i nie o mieszaj go
- b d powa ny, stanowczy, ale wyrozumiały i cierplivy
- wyka ch pomocy dziecku, jasno powied jakies twoje intencje, oczekiwania, co ci si nie podoba
- stwórz warunki do rozmowy ó odpowiedni czas i miejsce
- b d obiektywny i sprawiedliwy
- nie traktuj z ego zachowania dziecka osobi cie, nie generalizuj

IV Nagradzanie i karanie

Nagrody

Nagroda ó to najlepsza metoda wychowawcza. Dowarto ciowuje dziecko, jest potwierdzeniem, e jego działanie jest dobre, motywuje do dalszych dział i podejmowania trudno ci. Nagradzane dziecko nabiera wiary w siebie, czuje si akceptowane, lubiane, docenione, zauwane, a w rezultacie szcz liwe. Nagradzaj c ww. sposób budujesz z dzieckiem wi emocjonaln .

Co to znaczy nagradza we św cciwyö sposób?

- Nagroda powinna by adekwatna do zasłgi
- Nagradzaj c daj dziecku czytelny komunikat, za co nagradzasz, u ywaj konkretów, a nie ogólników np. zamiast šJasiu pi knie malujeszö , - šJasiu pi knie namalował to drzewoö.
- Najlepiej nagradza na forum [przypominamy przy wszystkich za co]

- Je li obiecujemy za co nagrod , musimy by pewni, e zrealizujemy obietnic . Dziecko nie mo e nigdy czu si zawiedzione i oszukane. [Dlatego np. wcze niej warto si upewni , czy kierownik ma pieni dze na nagrody rzeczowe, czy zd y je kupi itp.]
- Najlepiej nie odracza nagrody, szczególnie maluszki nagradzamy šnatychmiastö.
- Nagradzaj za dobre zachowania, ale te za powstrzymanie si od zego zachowania.
- Nagradzaj zawsze za co [nie rozdawaj nagród tak po prostu], je li dziecko nie ma szczególnych osi gni , nagradzaj np. za wysiök, który w y, by cos osi gn
- Je li nagradzasz kilkoro dzieci za t sam zasög , nagrody nie powinny si od siebie ró ni

Rodzaje nagród:

- Pochwa, uznanie kogo , kto jest autorytetem [*wa ne dla ka dej grupy wiekowej*]
- U miech, zwrócenie uwagi na dziecko [zainteresowanie jego samopoczuciem, emocjami, zainteresowaniami, relacjami w pokoju, stopniem zadowolenia z realizacji programu itp. [*bardzo wa ne dla maluchów, chocia starsi te lubi by pytani o zdanie*].
- Propozycja dodatkowej zabawy, atrakcji, mo liwo wyboru zabawy przez nagrodzonego.
- Zwolnienie z jakiego obowizku np. sprz tania po sobie na stole
- Wyró nienie w grupie, przyznanie dodatkowej funkcji, przywileju np. bycie kapitanem dru yny, grupowym
- Nagrody rzeczowe

Kary

Kara- to negatywna konsekwencja jakiego zachowania. Powinna by stosowana jedynie w ostateczno ci, wtedy gdy nie pomaga pro ba lub perswazja.

Zasady, o których powinni my pami ta decyduj c si na wymierzenie kary.

- Kara powinna by sprawiedliwa, adekwatna do przewinienia.
- Nie ka emy za to, e dziecko zrobi co šniehc cyö lub nie wiadomie.
- Musi by zrozumia dla dziecka, uzasadniona [pami taj, e krytykujesz z zachowanie dziecka, a nie samo dziecko].
- Stosowana wiadomie i konsekwentnie.
- Stosowana natychmiastowo [bez odraczania jej wykonania].
- Ma spowodowa ch zmiany zachowania, ale nie obra a czy upokarza .
- Nie powinno si stosowa odpowiedzialno ci zbiorowej.
- wiczenia fizyczne nie s dobra kar , poniewa mo e to prowadzi do uto samiania aktywno ci fizycznej z czym nieprzyjemnym.
- Kara powinna mie charakter wychowawczy [praca nie powinna kojarzy si z kar]
- Obozowicz przypany z papierosem mo e zrobi wystaw o szkodliwo ci u ywek.
- Stosuj c kary zaczynaj od šmaöhö, nie wytaczaj šnajci szych dzia, nie gro tym, czego nie mo esz zrealizowa .
- Naley stworzy dziecku okazje do naprawienia bdu.

Rodzaje kar:

- Brak nagrody.

- Krytyka sŁowna, nagana [na osobno ci, na forum grupy, telefon do rodziców, list do szkoŁy].
- Pozorny bark naszej uwagi, milczenie, ignorowanie.
- Wyra nianie smutku, dezaprobaty, rozczarowania z powodu zachowania dziecka.
- Odebranie przywileju.
- Konsekwencja logiczna np. rozlaŁ napój, wi c teraz to po cieras; zniszczyŁ koledze telefon, wi c twoi rodzice pokryj koszty, najlepiej z twojego kieszonkowego.
- Zmiana tonu gŁosu, krzyk [ale uwa any na sŁowa! Nie jeste my wulgarni, nie obra amy!].
- OdesŁanie w nudne miejsce.
- Kary cielesne ó dla nas niedopuszczalne! [s wyrazem bezsilno ci dorosŁego, ucz dziecko, e mo na co osi gn za pomoc przemocy, s upokarzaj ce, mo na wyrz dzi dziecku krzywd fizyczna, za ich stosowanie grozi odpowiedzialno karna.
- B d m cz cy, nadopieku czy [metod stosuj wobec starszych obozowiczów np. kiedy ignoruj cisz nocn , czytam im do snu klasyków polskiej literatury np. Nad Niemnem].

V. Nasz cel ó szcz liwe dziecko.

- Jest przekonany o tym, e oddaŁ dziecko w šdobre r ceö, pi spokojnie, bo jego pociecha jest bezpieczna i zadowolona, pod opiek odpowiedzialnych, kompetentnych i lubi cych swoj prac ludzi.
- Odbiera od dziecka telefony z wyrazami zadowolenia, podekscytowania, a nie skarg, pŁczu. Na fotorelacji ogl da u miechni te, zadbane i bawi ce si dziecko.
- Wie, e otrzymaŁ to, za co zapŁaciŁ i to w najlepszym wydaniu. [Jest du e prawdopodobie stwo, e przy kolejnym wyborze te zdecyduje si na KOMPAS].
- Otrzymuje na bie co informacje o dziecku. [je li zadzwoni i o nie poprosi]. Jest potraktowany powa nie, kulturalnie.
- Dziecko zostaŁ zakwaterowane zgodnie z jego yczeniem.
- O swoim dziecku sŁyszy lub czyta dobre rzeczy.

OpracowaŁ: Katarzyna BŁasiak